

Els serveis funeraris de València, a punt d'entrar en el caos

Amb la mort al darrere

Fa uns dies, Esquerra Unida del País Valencià denunciava la caòtica situació dels cementiris de València. Horaris estranys, saturació i poca mà d'obra exigeixen una renovació urgent. EL TEMPS ha analitzat la situació i l'ha comparat amb la d'altres ciutats dels Països Catalans.

El 1807, un regidor de la ciutat de València va tenir un idea insòlita per al seu temps: allunyar el cementiri del centre urbà. Antonio Pascual, que s'havia educat en l'esperit de l'enciclopèdia, va incorporar les noves tendències a la ciutat de València en un camp fins aquell moment envoltat de concepcions merament religioses i sentimentals. Pascual va introduir la política higienista i racionalista, en previsió del que podria convertir-se en un gran problema per a les urbs en expansió i, pot-

ser això ja no ho va veure tan clar, un gran negoci.

La setmana passada, el regidor d'Esquerra Unida (EUPV) a l'Ajuntament de València, Francesc Díez, recordava la memòria d'Antonio Pascual per a denunciar el que ell qualificava com una "situació similar a les de principi de segle". Les innovacions enciclopedistes, en efecte, ja fa temps que deixaren de ser efectives. La denúncia és el mar de fons d'un debat, obert ja fa anys, sobre la manera d'organitzar els serveis funeraris en les grans ciutats. Un servei imprescindible que, alhora, mou molts milions de pessetes.

València és una de les poques grans ciutats dels Països Catalans que encara no s'ha decidit a centralitzar els serveis de pompes fúnebres a través d'una empresa pròpia o una concessionària. Aquesta circumstància, unida a la situació molt especial que pateixen els seus set cementiris, ha convertit el fet de morir-se en un delicat problema. Els casos poden arribar a ser extravagants. A València no hi ha enterraments els diumenges ni cap vesprada en el Cementiri General. En aquesta mateixa necropo-

lis, de 275.000 m², només hi ha 13 treballadors i només una brigada per a fer els sepells. Famílies que esperen hores i hores fins que arriba el seu torn o que han d'ajudar a les tasques dels sepulturers, i cadàvers que han d'esperar fins a tres dies per a ser enterrats a causa del complicat sistema d'horaris, són alguns dels problemes que han sumit en el caos els usuaris i les empreses funeràries. Els

problemes són diaris. El passat dimecres, un jove moria a la ciutat sanitària La Fe de la capital valenciana, eren les sis de la vesprada. Les vint-i-quatre hores que la llei marca per a poder procedir al sepeli es complien divendres a la vesprada, quan el cementiri és tancat. El divendres, València celebrava la festivitat de sant Vicent. Fins al dissabte al matí, el cos haurà d'esperar en alguna cambra frigorífica la seua destinació definitiva.

Segons denunciava Francesc Díez, el problema més preocupant és el del cementiri general, que es troba totalment saturat i que hauria d'ampliar-se segons el Pla General d'Ordenació Urbana. Segons el representant d'EUPV: "Ja s'està contravenint la legalitat des del moment que les edificacions estan a 200 metres del cementiri i la llei en fixa un mínim de 500. Els veïns no volen l'ampliació i protesten ja de les olors i de la invasió dels insectes en estiu. A més, cal tenir en compte que si ampliem envaiem amb les noves necròpolis zones d'horta, que és una zona que cal protegir. No hem d'ampliar, sinó reutilitzar bé l'espai. Hi ha molta "zona preferent" i de fossa comuna (lloc situat al terra on no hi ha nínxols) que ha d'aprofitar-se molt més. Aquesta reforma hauria de servir també per crear un servei global, que pot seguir un model semblant al de Cadis o Barcelona".

Pel popular Silvestre Senent, regidor de l'àrea de cementiris, "l'ampliació està prevista en un PGOU aprovat per la corporació anterior. Nosaltres tenim un estudi que diu que es podrien reutilitzar 48.000 m² i això, si no l'evita, sí que retardaria l'ampliació". Segons fonts de l'empresa Servipúblic, una de les 20 que treballen a València en el camp dels serveis funeraris, el principal problema que arrossega València és "la burocràcia, que impedeix un servei àgil. El negociat d'enterraments només funciona d'11 a 13 hores, els jutjas són lents i en Sanitat et posen mil traves per anar, per exemple, de València a Mislata, que només has de travessar un carrer. La política respecte als cementiris no ha canviat significativament amb el canvi de govern municipal. La desídia continua i València és coneguda entre la professió per ser una ciutat amb uns serveis funeraris desastrosos". Els representants de les empreses privades coincideixen a indicar, amb el regidor d'EUPV, que "és una vergonya que una ciutat com València no tinga cap tanatori, un lloc on poder realitzar les vetlles en bones condicions". Mentre ciutats més petites com Lleida o Alacant tenen tanatoris a disposició dels familiars dels difunts, condicionats amb higiene i tots els serveis necessaris, a València no hi ha més que els serveis dels hospitals, que queden prompte saturats. Aquesta circumstància fa que, en èpoques conflictives com els mesos de gener i febrer, o juliol i agost, que és quan més morts es produeixen, molts hospitals valencians envien els malalts a

morir a les seues cases per evitar problemes de saturació. Continuen així les pràctiques de les vetlles a domicili, amb els perills que representen per a la sanitat pública. En aquest sentit, Silvestre Senent declara: "nosaltres no volem prendre la iniciativa tots sols i, per això, l'assumpte del tanatori és un dels prioritaris en les reunions mensuals que mantenim amb el sector funerari".

El model de Barcelona correspon a la idea que l'Ajuntament pot anar més enllà d'ocupar-se únicament de la gestió i conservació dels cementiris i, ja que ha de fer-se càrrec de les despeses d'un servei sempre deficitari com és el de les necròpolis, pot també ocupar-se d'altres punts, com la preparació dels tanatoris, el transport dels cadàvers o tenir una concessió per a la venda de les làpides i els taüts, que poden arribar a ser molt rendibles. Actualment, l'Ajuntament de Barcelona, a través de l'Institut Municipal de Serveis Funeraris, té el monopoli de les pompes fúnebres a la capital. El director gerent, Josep Cornet, afirma: "A hores d'ara, nosaltres ens ocupem de tot. La família només ens ha de portar el certificat de defunció expedit per un metge i nosaltres preparam tots els tràmits judicials, el servei al tanatori, el trasllat al cementiri i l'enterrament".

Amb nou cementiris, quatre tanatoris i quatre forns crematoris, els serveis fu-

Cal redistribuir l'espai al Cementiri General de València. RAFA GIL

neraris són a Barcelona, segons el seu director gerent, "una activitat sanejada econòmicament i que dona beneficis que ingressen les arques de l'Ajuntament". Davant la pregunta formulada per EL TEMPS de per què no baixaven els preus a canvi de reduir els beneficis, Cornet va indicar que, de moment: "l'Ajuntament vol continuar amb les taxes actuals. Cal tenir en compte que molts dels serveis són deficitaris i que, encara que ara el resultat global siga rendible, podria no ser-ho".

Aquesta política ha estat denunciada per la Unió de Consumidors d'Espanya (UCE), que, en un informe publicat el dia de Tots Sants del 92, arribava a la conclusió que el servei funerari eren més cars en aquelles ciutats on el servei estava, d'una manera o altra, municipalitzat. Cornet va negar aquesta afirmació i va donar algunes dades: "El nostre preu és, més o menys, un 5% més car que a la resta de Catalunya i el servei, ja ho he dit, és complet, cosa que no passa en altres ciutats. Els nostres clients es gastaren una mitjana de 200.000 pessetes l'any passat". En l'informe de la UCE, Madrid i Barcelona eren les ciutats més cares de l'estat espanyol per a morir, amb un preu mínim que arribava a les 285.000 pessetes. En altres localitats consultades per EL TEMPS, com Lleida, Alacant o València, els preus, segons els informadors municipals, se situen al voltant de les 200.000 pessetes com a despesa mitjana.

Les empreses funeràries que operen a València i han estat consultades per EL

Servei de difícil adscripció

Els funeraris són serveis que molt poques vegades mereixen en els ajuntaments una regidoria en exclusiva. Tractar amb els ciutadans que acaben de deixar de ser-ho, no sembla, en principi un treball propi de cap dels negocis clàssics dels nostres consistoris. Els intricats camins que els serveis dels cementiris han recorregut en l'administració local fins a quedar inscrits en una àrea determinada són claus a les qual només els molt iniciats en la càbala burocràtica poden abocar-se.

¿Per què el president de l'empresa funerària municipal de l'Ajuntament de Palma és el regidor de Cultura? La condició elegíaca de la mort potser inspira els organitzadors dels departaments municipals de l'illa. Una opció molt més pragmàtica, sens dubte, i més ajustada a la realitat va ser la inspiradora del consistori de Barcelona, que ha ajuntat el servei de pompes fúnebres a l'àrea d'Economia, la qual cosa no deixa de ser una manera de reconèixer que, per a la ciutat olímpica, la mort ja és negoci.

Camins més estranys i foscos, en els quals no ens atrevim a investigar, van fer que l'Ajuntament d'Alacant integrara mercats, escorxador i cementiris sota una mateixa direcció i, potser fou l'aforisme bíblic "Pols ets i en pols et convertiràs" el que dugué el Cap i Casal valencià a introduir els últims serveis municipals que rep el ciutadà en el negociat de residus sòlids.

J. S.

TEMPS, tot i reconèixer que la municipalització podria donar algun benefici a l'usuari —"imaginem que així els funcionaris de Justícia o de la Conselleria de Sanitat serien més diligents i es coordinarien d'una vegada", diuen—, no creuen que escollir només una empresa o crear-ne un monopoli siga una bona idea: "Això implica necessàriament l'eliminació de les altres empreses que treballen en el mateix camp i crear una dependència total de l'ajuntament". No obstant això, per Francesc Díez: "Resulta molt més barat el preu d'una làpida si la compres des d'una empresa municipal que si la compres de manera particular. Es una qüestió de responsabilitat. L'ajuntament ha de fer-se càrrec des del moment de la mort d'un ciutadà i simplificar tot els tràmits que ha de passar la família".

L'equip de Senent no preveu aquesta possibilitat. "Ara per ara el que ens hem plantejat és la possibilitat de privatitzar els treballs del cementiri. La solució de municipalitzar tots els serveis pot ser bona però cal mirar molt els diners, a Madrid, per exemple tot està coordinat però les pèrdues arriben a milers de milions".

Tot apunta que la situació de València podria explotar en qualsevol moment. Les situacions quotidianes són pròpies de pel·lícules de Fellini: petits suborns a operaris per a aconseguir un nínxol més a prop del terra del que correspon per ordre, disputes entre famílies per veure qui enterra primer el seu difunt amb l'única brigada disponible... però, al mateix temps, i sense cap promoció, València ha estat una de les ciutats que millor ha acceptat la cremació i els seus dos forns, gestionats per una empresa privada, funcionen contínuament. Aproximadament un 20% dels cadàvers és incinerat, enfront al 17% de la ciutat de Barcelona. Els familiars recullen les cendres, separades de les del taüt, i poden, des de dispersar-les pel port, prèvi pagament de taxa, fins a llançar-les en un coet pirotècnic, com va fer un conegut autor de sainets fallers.

La incineració resulta, a hores d'ara, la millor alternativa per evitar la saturació dels cementiris i els problemes ecològics que se'n deriven. El seu cost, unes 100.000 pessetes, segons les ciutats, és, a més, molt més barat que qualsevol altra alternativa. Però, tot i que el percentatge augmenta, encara no és suficient per aturar els problemes que s'acosten inevitablement en els pròxims anys, i no sols a València.

Jordi Sebastià